

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Številka 135.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 4. decembra 1939

Cena posamezni številki din 1'50

Izseljenski teden

Od 3. do 9. decembra se praznuje v Jugoslaviji izseljenski teden. Ne praznuje pa se v vseh pokrajinah enako in v nekaterih krajih sploh ne. Že s tem je zadostno jasno poudarjeno, kako potreben je ta teden, kako malo se zaveda jugoslovanska javnost ne le svojih dolžnosti do izseljencev, temveč tudi koristi, ki bi jih mogel imeti ves naš narod od izseljencev. Zato je potrebno, da se propaganda za izseljensko vprašanje še prav zelo poveča, zato je treba poskrbeti, da se bo organiziral drugo leto izseljenski teden mnogo bolje in mnogo intenzivneje.

Posebno važen pa je izseljenski problem za nas Slovence. Ne le zaradi pomoči, ki so nam jo že nudili izseljenci, ko so rešili celo vrsto kmetskih domačij v črnomeljškem, metliškem in kočevskem okraju, temveč predvsem zato, ker ni kmalu naroda, ki bi imel tako visok odstotek izseljencev kakor mi Slovenci. Samo v Združenih državah Sev. Amerike je nad 200.000 naših ljudi, to je ena šestina prebivalstva dravske banovine. A kje so še naši izseljenci v Južni Ameriki, Westfaliji, Franciji, Belgiji, Holandski, Egiptu in po drugih krajih. Tako velik del našega naroda je moral v tujino, da se pesnik Župančič že vprašuje:

»... Tamkaj v Ameriki, tamkaj v Vestfaliji
so nam izginili — več ne doseže jih naše oko...
Kje domovina, si? Ali na poljih teh? Še pod Triglavom, okrog Karavank? Ali po plavžih si, ali po rudnikih? Tu? Preko mórja? In ni ti meja?»

Nič ne pretiravamo zato, če rečemo, da je izseljensko vprašanje za nas Slovence že obstojno vprašanje. Če tega vprašanja ne bomo znali pravilno rešiti, potem se bodo vsako leto desetstisoči izgubili za naše ljudstvo in Slovenija se bo vedno bolj krčila, da bo že dvomljivo, če sploh še zmoremo vsa bremena neodvisnega naroda. Brez zadovoljive rešitve izseljenskega vprašanja bomo za zmerom ostali poldrug milijonski narod, počasi pa še padli s tega števila, ker tudi za narode velja pravilo, da nazaduje, kdor ne napreduje.

V zadnjih letih se sicer skrb za naše izseljence nekoliko večja, vendar še ne v zadostni meri. Več učiteljev bi jim morali poslati, več knjižnic jim dati, bolj skrbeti za žive stike z izseljenci, da bo stara domovina ostala v njih sreih vedno nepozabna svetinja. Pa tudi na njih gmotne koristi moramo misliti, a tudi za nje delati. Razveseljivo je bilo, da se je letos popravila krivica izseljencem in da dobe povrnjene svoje vloge iz propadlih denarnih zavodov. Žalibog pa te pravice ne bodo deležni tudi vsi slovenski izseljenci in zato je treba pred nedavnim izišlo uredbo spopolniti.

Zaradi svojega obstoja moramo pravilno rešiti izseljensko vprašanje, a tudi zaradi napredka svojega gospodarstva. Na desetstisoče, celo na stotisoče svojih izseljencev imamo v tujih državah, a pri trgovini z njihovimi državami se ne znamo te prednosti poslužiti. Še več, niti poskusiti tega nečemo, kakor je letos dokazal žalostni primer s svetovno razstavo v New Yorku. Težke milijone smo izdali za to razstavo, naših izseljencev

pa nismo vprašali niti za svet, še manj pa jih prosili za sodelovanje. Tako smo postopali, kakor da jih sploh ne bi bilo v Združenih državah Sev. Amerike, tako smo postopali, da smo jih morali s svojim ignoriranjem razžaliti. Zato je tudi doživela naša udeležba na razstavi neuspeh. Zakaj se ne pokličejo na odgovornost oni, ki so to zakrivali? Ali bo pri nas res večno dovoljeno, da nesposobni ljudje delajo drage in škodljive eksperimente, da ne uporabimo hujši izraz?

Zaradi vojne so nam mnogi trgi

zaprti in naša podjetja ko država izdajajo težke tisočake, da si najdejo nove trge. Zakaj si ne bi skušali priboriti dostop na te trge s posredovanjem svojih izseljencev? Marsikateremu izseljencu bi mogli dati s tem trdno eksistenco in še sami bi prišli do tujega blaga ceneje, lastno blago pa prodali z večjim izkupičkom. Ali je res treba, da kupujemo bombaž iz USA le s posredovanjem drugih držav, da nam tudi celo vrsto drugega blaga posredujejo tuji posredniki? Zakaj ne bi teh nadomestili naši ljudje?

V naši plačilni bilanci so bili v dobi konjunktore izseljenski denarji visoka aktivna postavka. Tudi v naši trgovinski bilanci bi mogli izseljenci znatno dvigniti aktivne postavke. Prav tako pa tudi v naši tujsko-prometni in ne nazadnje tudi v kulturni postavki. Toda pogoj vsega je, da res delamo za pozitivno rešitev izseljenskega vprašanja, da mu posvetimo vso potrebno pažnjo in skrb in da dokažemo izseljencem tudi z dejanji, da nismo nanje pozabili. In potem tudi oni ne bodo pozabili na nas!

Proti razsodbi upravnega sodišča se je banska uprava pritožila na državni svet, ki je z razsodbo (št. 13.548-39) razveljavil razsodbo iz naslednjih vzrokov:

Neutemeljeno je stališče upravnega sodišča, da je zainteresirano podjetje upravičeno v smislu 1. odstavka § 141. obrtnega zakona izdelovati na drobno po naročilu obleke, ker ima dovolilo za tvorniško izdelavo in prodajo obleke in da so potemtakem upravičene sprejemati naročila na drobno za izdelavo tudi njegove prodajalnice.

Obseg dela industrijskega (fabričnega) obrata je določen v smislu obrtnega zakona v § 32. tega zakona. Po tem zakonskem predpisu »proizvajajo fabrični obrati proizvode na zalogo ali po naročilih večjega obsega«. Iz tega jasno sledi, da fabrični obrat ne sme proizvajati blago po naročilu na drobno, ker s tem prestopa obseg svoje delovne pravice, določene mu po zakonu (odst. 1. § 136. obrtnega zakona), za kar je tudi predvidena sankcija v točki 1. § 398. obrtnega zakona.

Sklicevanje upravnega sodišča na odst. 1. § 141. obrt. zakona je zmotno že zato, ker zainteresirano podjetje nima pravice na izvrševanje obrtnega krojaštva, temveč je dobilo dovolilo za fabrično izdelavo in prodajo obleke in morejo zato tudi njegove prodajalnice sprejemati naročila samo v mejah tega dovolila, ne pa v mejah obrtniške proizvodnje. Prav tako ne pomeni nadrobno prejetanje naročil in izdelava oblek manjših sprememb na blagu, da se to prilagodi potrebam kupca (2. st. odst. 1. § 141. obrt. zak.), temveč je to obrtniško proizvajanje obleke.

Vprašanje pokojninskega zavarovanja trgovskih pomočnikov

V Zagrebu je bila v sredo in v četrtek konferenca sveta pokojninskega zavarovanja, katere so se udeležili zastopniki vseh štirih pokojninskih zavodov v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu in Sarajevu. Na seji se je razpravljalo o pokojninskem zavarovanju trgovskih pomočnikov. Sklenjeno je bilo, da se pokojninsko zavarovanje razširi tudi na trgovske pomočnike, vendar pa se bo vodilo ločeno od sedanjega zavarovanja, da ne bodo okrnjene pravice dosedanjih zavarovancev. Pokojninsko zavarovanje trgovskih pomočnikov se bo vzdrževalo samo. Pravilno pa bi bilo, da bi tudi država nekaj prispevala za to zavarovanje, ker je večina trgovskih pomočnikov socialno tako šibka, da ne bi mogla nositi vseh bremen. Definitivno pa bosta odločila o pokojninskem zavarovanju trgovskih nameštencev minister za socialno politiko in ljudsko zdravje ter za Hrvatsko ban Hrvatske.

Velika naročila državnih železnic

Pogajanja med gen. direkcijo državnih železnic in zastopniki domačih tovarn za vagonne in lokomotive so se uspešno zaključila. Državne železnice bodo naročile 29 lokomotiv za normalni tir, 410 do 420 tovarnih vagonov za ozki in normalni tir ter 70 potniških vagonov. Vsa naročila morajo biti izvršena v 18 mesecih. Vrednost teh naročil znaša približno 120 milijonov din.

Decentralizacija socialnega zavarovanja nujna

Ugovori, ki ne drže

Zadnje zagrebške »Novosti« so objavile dolg članek, v katerem dokazujejo, da se socialno zavarovanje ne sme decentralizirati, temveč da mora ostati centralizirano v Zagrebu pod SUZORjem. To da je potrebno zaradi delavstva. Kajti delavec gre s trebuhom za kruhom, kjer najde zaslužek. Njegova pravica pa je, da je povsod, kamor pride, deležen socialnega zavarovanja. Tega jamstva pa mu decentralizirano socialno zavarovanje ne more nuditi. Kot dokaz za to svojo trditev navaja nato list strašno rudarsko katastrofo, ki se je dogodila v Kaknju. Mala bratovska skladnica v Sarajevu ni mogla takrat izplačati vdovam in otrokom ponesrečenih delavcev njim pripadajočih pristojbin. Z miloščinami se je takrat skušalo pomagati prizadetim rodbinam, ker pa ti milodari niso zadostovali, je na vse zadnje priskočila na pomoč država in ustvarila poseben fond za sanacijo bratovske skladnice.

Zagrebški list pravi nadalje, da je centralizacija potrebna tudi zato, ker samo centraliziran urad more izravnati vsak riziko. Naj n. pr. na območju enega okrožnega urada izbruhne epidemija, potem ta urad ne bo imel zadostnih sredstev, da daje zavarovancem to, kar jim pripada.

Decentralizacija pa bi bila po mnenju lista praktično neizvedljiva, ker so n. pr. okrožni zavodi na Hrvatskem visoko pasivni. V 17 letih, kar deluje SUZOR, so bili okrožni uradi na Hrvatskem pasivni za 44 milijonov din, aktivni pa v Srbiji za 50, v Sloveniji za 16, v Vojvodini za 8 in v Bosni za 6 milijonov din. Če bi se hotela ta pasivnost izravnati, bi se morale na Hrvatskem ali pristojbine silno povečati ali pa dajatve zavarovancem silno znižati. Eno ko drugo pa je nemogoče. Zato mora centralizacija socialnega zavarovanja ostati.

Končno pa navaja list še en argument, da bi se namreč z decentralizacijo socialnega zavarovanja upravni stroški zelo zvišali. Zato je samo enotno organizirano socialno zavarovanje delavstva umestno.

Iz vseh teh »argumentov« se vidi le eno, da so »Novosti« proti decentralizaciji socialnega zavarovanja, ker so okrožni uradi na Hrvatskem visoko deficitni in dejansko žive od prispevkov od drugih okrožnih uradov ter bolniških blagajn. Samo v tem je jedro, vse drugo pa so same lepe besede, ki pa nimajo nikake realne podlage.

Kajti argument z nepričakovanimi velikimi katastrofami velja prav tako za centralizirane ko za decentralizirane socialne ustanove. Na manjšem ozemlju so takšne katastrofe tudi manj možne ko na velikem in je zato verjetno, da bo centralizirani zavod moral tudi več plačati zaradi teh katastrof ko mali pokrajinski. Če je katastrofa res velika, pa bo itak državna pomoč vedno nujna. Sicer pa je upoštevati treba še eno. Nesreče se dogajajo predvsem v slabo urejenih premogovnikih. V trboveljskih nesreč skoraj ni, dočim so v rudnikih Bosne in Srbije le preveč pogostne. Stvar oblasti in lokalnih faktorjev je, da poskrbe, da bodo rudniki dobro urejeni in da bo za varnost rudarjev res poskrbljeno. Enako je tudi z argumentom o epidemijah, ki se morejo razviti le tam, kjer so zdravstvene razmere neurejene.

Na drugi strani pa govore neprimerno bolj tehtni in resnični argumenti za decentralizacijo socialnega zavarovanja. Če je avtor članka v »Novostih« tako zelo zavzet za usodo delavstva, naj vendar pove, kako more zagovarjati to, da mora slabo plačani delavec v Sloveniji ali Srbiji plačevati višje prispevke in prejemati manj od socialnega zavarovanja, da s tem pokrije deficite v drugih pokrajinah. Eni si naj pritrujejo, da bodo mogli drugi zapravljati! Kajti nikjer ni dokazano, da so bili deficiti v hrvatskih zavodih nujni, še manj pa se more govoriti o vzglednem poslovanju teh zavodov. Nasprotno je res in bilo tudi že dokazano, da se je delala sama potuha za slabo gospodarjenje, ker so aktivni zavodi morali plačevati deficite pasivnih.

Zelo hvaležna debata bi tudi bila, kako se predpisujejo prispevki velikim podjetjem na Hrvat-

skem in kako v drugih krajih. Slabo gospodarjenje bi se potem pokazalo še v jasnejši luči. Druga bi bila stvar, če bi res vsi okrožni uradi dobro in vestno delovali in če bi zašli v deficite le zaradi nesreče. V tem primeru bi se pač moglo govoriti o tem, da si socialni zavodi medsebojno pomagajo. Toda kje je le senca jamstva, da se bo povsod res dobro gospodarilo? Sicer pa je mogoče tudi to, da vsi okrožni zavodi ustanove skupen sklad za primer izrednih nesreč.

Decentralizacijo socialnega zavarovanja zahtevamo ne samo zato, ker ne moremo več prenašati te krivice, da bi morali naši delodajalci in delojemalci plačevati prispevke za kritje slabo upravljanjih zavodov v drugih krajih, temveč tudi zato, ker smo prepričani, da bodo decentralizirani zavodi poslovali mnogo ceneje, pri tem pa zavarovancem znatno več nudili, ko doslej.

Pa tudi zato zahtevamo decentralizacijo, ker hočemo, da se pri nas za socialno zavarovanje zbrani denar tudi pri nas doma uporabi. To se pa danes ne dogaja v popolni meri.

Sicer pa moramo poudariti še naslednje. Dalmatinski zavarovanci pri Pokojninskem zavodu v Ljubljani zahtevajo ločitev od ljubljanskega zavoda in celo takšno ločitev bi hoteli, da bi ostala vsa bremena Ljubljani, njim pa ostala le smetana. Če velja decentralizacija za pokojninsko zavarovanje, potem mora veljati tudi za bolezensko in nezgodno. In če velja danes v vseh panogah decentralizacija, ne more biti od nje izvzeto ravno socialno zavarovanje — ker ima to centralo v Zagrebu.

Centralizirano socialno zavarovanje pomeni za Slovenijo krivico, ki je nočemo še naprej prenašati!

Razsodba državnega sveta

Podjetje s pooblastilom za industrijsko proizvodnjo nima pravice proizvodnje na drobno in po naročilu

Neko industrijsko podjetje, ki ima dovolilo za »tvorniško izdelavo in prodajo obleke«, je sprejemalo v neki svoji prodajalnici naročila za izdelavo obleke za svoje posamezne odjemalce ter v njih izdelovalo obleke. Smatrajoč, da podjetje ni upravičeno za takšen posel, ki spada v krojaški obrt, je oblast prve stopnje kaznovala podjetje po § 398. obrtnega zakona.

Potem ko se je podjetje brez uspeha pritožilo na bansko upravo, je vložilo podjetje tožbo na upravno sodišče, ki je pritožbi podjetja ugodilo ter odlok o kaznovanju podjetja razveljavilo, ker je bilo mnenja, da podjetje z dovolilom za industrijsko izdelavo in prodajo obleke ima tudi pravico sprejemati naročila. Zato tudi tu ne more biti nobenega prestopka.

Palača državne tiskarne v Beogradu

Te dni je bila dovršena v Beogradu nova palača državne tiskarne ter so si jo pri tej priliki ogledali tudi novinarji. Časopisi so nato tudi objavili dolge članke o tej palači, ki je najvišja stavba na Balkanu. Tudi druge dimenzije palače so tako velikanske, da se more z njimi Beograd ponašati. Palača je veljala nič manj ko 60 milijonov dinarjev. Jasno je, da se ta denar ni zbral iz dohodkov ali zaslužkov tiskarne, temveč so ga morali dati davkoplačevalci.

Čudno je le to, da razsaja ta epidemija zlasti hudo v Beogradu, v nekaterih krajih na jugu le v manjši meri, v Sloveniji pa ni niti sledu o tej epidemiji.

Velika palača je sedaj zgrajena, v njej nameščena največja tiskarna na Balkanu in sedaj bo treba dajati tej tiskarni tudi dela, da ne bodo stroji stali. Toda v Beogradu je poleg te tiskarne še več ko 30 drugih tiskarn. Dvomimo, da bi imel Beograd dela za vse te tiskarne.

Zato se bo skušalo dobiti delo iz drugih krajev. To pa pomeni, da bodo imele manj dela tiskarne teh krajev. Končni rezultat tudi v naših listih tako hvaljene nove palače bo torej ta, da so morali davkoplačevalci iz vse države zbrati denar za palačo državne tiskarne, sedaj naj pa še tiskarne v vsej državi zmanjšajo svoje obratovanje, da bo več dela imela državna tiskarna.

Proti tej centralizaciji tiskarniškega dela pa odločno protestiramo in zahtevamo, da se tudi tu izvede popolna decentralizacija. Šolske knjige, šolski zvezki, uradne tiskovine naj se tiskajo v onih pokrajinah, kjer se uporabljajo. To zahtevamo tudi zato, da bomo že enkrat rešeni raznih »slovenskih« tiskovin v čisto spakodranem jeziku.

Upamo, da bodo v tem smislu nastopili tudi naši politični činitelji.

Občni zbor Prizada

V novi palači Prizada je bil v ponedeljek občni zbor Prizada. Po poročilih predsednika upravnega sveta Novakovića ter direktorja Markovića o poslovanju družbe je bila dana odobro razrešnica. Iz poročil je bilo razvidno, da so fondi Prizada prav zelo narasli in da so dale zlasti preference Prizadu zelo velik dobiček. Nato je občni zbor odobril spremembo pravil, ki so se prilagodila uredbi o spremembi zakona o izrednem kreditu za organizacijo izvoza deželnih pridelkov. Po tej uredbi se je številno članov upravnega sveta povečalo od 10 na 14. V novi odbor delegirajo ministrstvo za trgovino in industrijo ter finančno ministrstvo po 2 člana, ban Hrvatske pa 3, dočim ostalih 7 izvoli občni zbor delničarjev. Nato je bil izvoljen novi upravni svet, med drugimi tudi dr. Jože Basaj iz Ljubljane. Pri konstituiranju upravnega sveta je bil izvoljen za predsednika dr. Sava Obradović, pomočnik trg. ministra.

Konkurzi - poravnave

Razglašen je konkurz o premoženju občine v Kozjem. Konkurni komisar Grum, upravnik mase odvetnik Jelenc. Prvi zbor upnikov 12. decembra ob 9. uri, oglasitveni rok do 10. januarja, ugotovitveni rok 25. januarja ob 9. uri.

Potrjuje se prisilna poravnava Mizarske zadruge v Ljubljani. Nadalje se potrjuje prisilna poravnava mizarskega mojstra Franceta Uršiča v Ljubljani.

Trgovci!

Darujte za obmejne šole! Darove pošljite po svojih združenjih.

Izjava trgovinskega ministra o trgovinskih pogajanih s Francijo in drugih gospodarskih vprašanjih

Trgovinski minister dr. Andres je na svojem že rednem tedenskem sestanku z novinarji podal važno izjavo o raznih aktualnih gospodarskih vprašanjih. Predvsem je govoril o trgovinskih pogajanjih s Francijo ter dejal:

»Trgovinska pogajanja s Francijo so se začela 27. novembra v Beogradu. Njih namen je, da prilagode določbe trgovinske pogodbe z dne 10. februarja t. l. spremembam, ki so nastale od avgusta dalje v režimih in razmerah mednarodne trgovine. Kakor znano, je ta trgovinska pogodba postavila podlago našega trgovinskega prometa na ta način, da bi moral biti naš izvoz v Francijo za 40 % večji kakor pa naš uvoz iz Francije. Z drugimi besedami se pravi to, da nam je bila priznana aktivnost v trgovinski bilanci s tem, da smemo omejiti naš uvoz iz Francije na 60 % vrednosti našega izvoza. Samo po sebi se razume, da ni bila niti naša niti želja Francije, da bi omejili trgovinsko zamenjavo, temveč le ta, da dosežemo aktivnost s povečanjem izvoza. V ta namen so nam bili povečani kontingenti za Francijo z raznimi ugodnostmi, s katerimi naj bi se zagotovilo izkoriščanje dovoljenih kontingentov. Te ugodnosti so bile tem bolj potrebne, ker razlike med cenami na našem in francoskem trgu niso pospeševale stremjenja za povečanje našega izvoza v Francijo.

V prvih desetih mesecih t. l. je znašal naš izvoz v Francijo po vrednosti 126 milijonov din, naš uvoz iz Francije pa 94 milijonov din. To pomeni, da smo v primeri z lani svoj izvoz povečali, svoj uvoz pa zmanjšali. Tako smo si zagotovili aktivno bilanco. Toda celotni obseg naše trgovine s Francijo je ostal preveč majhen. Saldo v našo korist, ki bi nam dejansko moral olajšati naša finančna plačila Franciji, je dosegel komaj eno desetino naše anuitetne službe. Takšna situacija je morala privedi do ukinitve transfernih finančnih plačil.

Pri pogajanjih, ki so se sedaj pričela, se mora rešiti ves kompleks takšnih vprašanj in pri tem najti rešitev, ki bi mogla zadovoljiti francoske interese, hkrati pa tudi ustrezati našim sedanjim možnostim. Prepričan sem, da bodo pogajanja zaradi dobre volje na obeh straneh kmalu privedla do zadovoljive rešitve.

Državna intervencija na žitnem trgu

Minister dr. Andres je nato govoril o vprašanju državne intervencije v gospodarstvu, zlasti pa o reviziji intervencije na žitnem trgu. Dejaj je:

»Pred kratkim je bila druga seja ministrskega odbora za gospodarska in socialna vprašanja. Na seji se je nadaljevala razprava o intervenciji države v gospodarstvu. Najprej se je razpravljalo o razmerah na žitnem trgu. Naše stremjenje je, da dosežemo v vseh panogah državne intervencije čim bolj ugodne rešitve za malega človeka, kmetovalca, malega posestnika in delavca. Z drugimi

besedami: določbe, ki jih bomo izdali, bodo inspirirane ne samo z gospodarskimi, temveč tudi s socialnimi ozir. Ob priliki reorganizacije Prizada, ki je bila izvedena pred nekaj dnevi, smo razpravljali tudi o metodah intervencije, ki se izvajajo po tem izredno važnem državnem podjetju, ki je bilo ustanovljeno z namenom, da čim bolj učinkovito opravlja svojo nalogo, ter smo mi pri tem gledali zlasti na to, da njegovo akcijo približamo proizvajalcu. V ta namen bomo v kratkem objavili vrsto ukrepov.

Na prihodnji seji ministrskega odbora pa bomo razpravljali o intervenciji na živilskem trgu. Tu bo treba izvesti znatne reforme in gledali bomo na to, da se te izvedejo v čim krajšem času.

Razpravljali smo tudi o drugih važnih vprašanjih ter poleg drugih tudi o monopolizaciji maloprodaje petroleja, ki je izredno važen predmet za našo vas. Sklenili smo, da se bo določila popolna cena za petrolej, da se s

tem napravi konec špekulaciji posrednikov na račun kmeta.

O vprašanju surovin

Je dejal minister dr. Andres:

»Vprašanje surovin, ki so potrebne našemu gospodarstvu, je postalo tako aktualno, da sem moral odrediti, da se takoj napravi načrt, kako bi se omogočila redna oskrba našega gospodarstva s surovinami. Pred nekaj dnevi je bila v ta namen sklicana konferenca z zastopniki naše tekstilne industrije ter nato druga z zastopniki organizacij, ki so zainteresirane na trgu s kožami, za tork 5. decembra pa je sklicana konferenca o nafti in bencinu. Na podlagi sklepov teh konferenc se bodo storili vsi potrebni ukrepi, ki jih zahteva situacija. Poleg tega se bo v bodočnosti zagotovilo tesno sodelovanje med državnimi oblastmi in zastopniki gospodarstva, da bi se na ta način bolj močno zaščitili interesi našega narodnega gospodarstva.

Pomen pokrajine Ulster v vojni

Medtem ko je Svobodna irska država edina od delov Britanskega imperija proglasila svojo nevtralnost v sedanji vojni, je severni del Irske, Ulster, z navdušenjem stopil v vojno. Za Anglijo je to važno predvsem z ozirom na prehrano; pa tudi industrijsko lahko Ulster marsikaj nudi.

Kljub ogromnim industrijskim podjetjem je dežela v glavnem poljedelska in bo mogla igrati važno vlogo predvsem pri zbiranju rezervne hrane za združeno kraljevino. Prvi korak k temu je načrt racioniranja, po katerem bodo vsa hrano, ki ni potrebna za lastno prebivalstvo, poslali v Veliko Britanijo. Na čelu komisije za racioniranje je poseben »kontrolor hrane« v Belfastu.

Kako važen bo prispevek Ulstra, je razvidno iz sledečih števil: Leta 1938. je izvozil Ulster v Veliko Britanijo 57.696 glav pitane goveda v vrednosti 944.929 funtov, 160.634 glav drugega goveda v vrednosti 1.877.549 funtov in 16.844 krav mlekaric. Tudi reja ovac je važna in je precej narasla v zadnjih dveh letih. Lani je izvozil Ulster v Veliko Britanijo 85.038 pitalih ovc in 78.514 jagnjet.

Ulster ima naraščajočo industri-

jo za mesne izdelke v raznih krajih, ki je pod varstvom poljedelskega ministra in tako doma vedno bolj predeluje meso svojih prašičev; kljub temu so še leta 1938. izvozili 103.323 prašičev v vrednosti 546.385 funtov, medtem ko je znašal dve leti prej izvoz le 47.386 glav v vrednosti 214.755 funtov.

Vrednost celotnega izvoza živine iz Ulstra v Veliko Britanijo je bila leta 1938. 4.077.808 funtov, medtem ko je znašal neposredni izvoz v druge dežele le 91.580 funtov.

Kar se hrane tiče, je najvažnejši izvozni predmet Ulstra slanina, katere je izvozil leta 1938. v Veliko Britanijo za 2.034.526 funtov, in gnjat, katere je vzela vsa Velika Britanija isto leto za 1 milijon funtov. V primeri z letom 1935. je narasla produkcija slanine do leta 1938. za 30 %.

Vsa produkcija živil se bo po izvedbi raznih načrtov med vojno še mnogo povečala. Ulstrski kmetje so se takoj odzvali pozivu, da obdelajo vsaj še 250.000 akrov zemlje; raba motornih traktorjev se hitro širi in ljudje se posebej izučujejo zanje. Vse to obeta dober uspeh prehranjevalnih načrtov vsaj kolikor se tičejo Ulstra, ki naj nadomesti del uvoza.

Politične vesti

Francoski ministrski predsednik Daladier je imel v francoski poslanski zbornici velik govor, v katerem je med drugim dejal: Vojna traja že tri mesece. Na kopnem so naše armade že dokazale svojo vrednost, prav tako pa tudi naša utrjena črta. Naše letalstvo zmaga, na morjih pa sta francoska in angleška mornarica zaustavile ofenzivo nemških podmornic. Sedanja vojna pomeni boj za našo varnost. Vojna nam je bila vsiljena in to ne samo zaradi napada na Poljsko, temveč zaradi poskusa postavitve nar. socialistične nadvlade v Evropi. Francoska obramba črta postaja vedno bolj popolna. Varčujemo s francosko krvjo in zato kopičimo obrambna sredstva. Nato je govoril o Poljski, na katero da se je zil nov val umorov in usmrtev. Na francoskem ozemlju pa sta se sestavile nova poljska vlada in nova poljska vojska, ki se z nami vred borita za zmago.

Daladier je nato govoril o nerazdružljivi slogi, ki veže Francijo in Vel. Britanijo in ki je bila se zlasti poudarjena s koordinacijo gospodarskih sil Francije in Velike Britanije. Odslej se bo sporazumno določal program industrijske in druge proizvodnje ter nabave vseh potrebnih stvari. Poudariti je pri

sovjetsko letalstvo je takoj razvilo veliko delavnost ter bombardiralo z zažigalnimi bombami razna finska mesta ter tudi Helsinki. Vsi poskusi Finske, da bi vojno preprečila, so bili zaman in na drugo noto finske vlade, da se bodo finske čete tako daleč umaknile od Leningrada, da ne bo več mogoče govoriti o ogražanju Leningrada, Molotov sploh ni odgovoril, temveč so sovjetske čete kratkoma prešle v napad. Tudi posredovanje ameriške vlade je bilo zaman.

Predsednik finske republike Kaio je objavil proglas na narod. V proglasu pravi, da je postala Finska žrtev sovjetskega napada ter da se bo Finska kršitvi svoje nevtralnosti postavila v bran. Hkrati s proglasom je bilo po vsej Finski proglašeno obsešno stanje.

Po vestih nevtralnih listov si hoče Sovjetska Rusija na severu popolnoma zavarovati hrbet in zato je tako nenadoma in hitro nastopila proti Finski. S tem hoče dobiti svobodne roke na Balkanu, ker se boji, da je ne bi Nemčija prehitela z nastopom proti Romuniji. V zvezi s tem se tudi poroča, da je Turčija svetovala Romuniji, da prostovoljno odstopi Besarabijo Rusiji in si s tem prihrani tvegano vojno. Romunija pa je ta predlog odklonila, ker se boji, da bi potem zahtevali še Madžari odstop Transilvanije, Bolgari pa Dobruže.

Čeprav je imela finska vlada v parlamentu absolutno večino, je vendar odstopila, da bi s tem omogočila nova pogajanja s Sovjetsko Rusijo. Novo vlado je sestavil Risto Riti, guverner Finske narodne banke. Zunanje ministrstvo je prevzel Tanner, ki je tudi vodil pogajanja s Sovjetsko Rusijo. Nova vlada pomeni po svoji sestavi pravo finsko vlado narodne sloge, ker so v novi vladi zastopane vse finske stranke.

Novi finski ministrski predsednik Riti je dal agenciji »United Press« po telefonu prvi interview, ki je bil namenjen ameriški javnosti. Dejaj je, da pričakuje Finska moralno in diplomatsko pomoč Združenih držav Sev. Amerike. Zaveda se, da se na njih materialno pomoč ne more zanašati. Nadalje je izjavil, da vojaški položaj Finske ni slab. V petek so uničili Finci 17 ruskih letal in 14 tankov. Helsinki so bili od sovjetskih letal ponovno bombardirani. Povzročena škoda je zelo velika.

Finci poročajo, da so odbili celo vrsto sovjetskih napadov. Dve sovjetski četi sta bili popolnoma uničeni, 250 sovjetskih vojakov je bilo ujetih. Poročilo pravi nadalje, da so sovjetske čete v četrtek in petek izgubile najmanj 19 tankov, ki so naleteli na mine. V petek je bilo sestreljenih oz. je padlo 9 sovjetskih letal, po drugih poročilih pa celo 14.

Ameriški veleposlanik je obiskal Molotova in ga vprašal, če je sovjetska vlada pripravljena sprejeti Rooseveltov apel, da se ne bombardirajo nevtralna mesta in če sprejme ameriško posredovanje. Molotov je odgovoril, da sovjetska letala nezaščiteno mest sploh ne bombardirajo, temveč so bombardirala samo letališče v Helsinkiju, ameriško posredovanje pa odklanja.

Amerika sicer ne bo prekinila diplomatskih odnosov s Sovjetsko Rusijo, prepovedala pa je vsako dobavo letal in orožja Sovjetski Rusiji. Tudi proti takojšnjemu plačilu v gotovini ne morejo dobiti sovjetski odposlanci letal.

V Terijoki, obmejnem finskem kraju, je bila postavljena od boljševikov nova komunistična vlada Finske. Njen predsednik je Kuusinen, ki je že 30 let član finske komunistične stranke. Nova vlada si je nadela ime vlada finske demokratske republike. Večina članov vlade je prišla iz Rusije.

Molotov je odklonil pogajanja z novo finsko vlado Ritijs, ter bodo sovjeti priznali od njih imenovano boljševiško vlado Kuusinen.

Finska vlada je zahtevala od tajništva Zveze narodov, da se čim prej skliče skupščina ZN in sklenejo sankcije proti Sovjetski Rusiji zaradi njenega napada na Finsko.

Bombardiranje Helsingforsa so Rusi ustavili za 48 ur, da so se mogli Nemci evakuirati iz mesta.

V Rimu so bile zaradi napada na Finsko velike protisovjetske demonstracije.

»Berliner Börsen-Zeitung«, ki velja kot glasilo v. Ribbentropa, vehementno napada švedskega zunanjega ministra Sandlerja.

Švedska je vpoklicala pod orožje vse rezerviste. Na Švedskem postaja vedno močnejša zahteva, da priskoči švedska Finski takoj na pomoč. Tudi Norveška je vpoklicala rezerviste.

Madžari delajo z vso naglico ob Karpatih svojo Magintotovo črto.

V Berlinu se bo baje v kratkem začela konferenca vodilnih mož Gestapo in GPU, da se bodo določile enotne smernice za obe tajni policiji.

Denarstvo

Seja upravnega odbora Narodne banke

V sredo je bila seja upravnega odbora Narodne banke pod predsedstvom guvernerja dr. Protića. Na seji se je razpravljalo o položaju na našem denarnem trgu in ugotovilo, da je naval vlagateljev popolnoma prenehal. Niti odpovedane vloge se večinoma ne dvigajo. Nadalje se je na seji ugotovilo, da je dotok deviz vedno večji in da bo zato mogla Narodna banka zadovoljiti zahteve uvoznikov in jim dati potrebne devize. Končno se je ugotovilo, da se je naša zunanja trgovina znatno dvignila in da je danes naš gospodarski položaj znatno boljši kakor pa ob izbruhu vojne.

Slabotna tendenca na beograjski borzi

Ves pretekli teden je bila tendenca na beograjski borzi mlačna. Razen vojne škode so vsi drugi vrednostni papirji nazadovale. Tečaj vojne škode pa je ostal neizpremenjen le zato, ker bo v kratkem žrebanje njenih dobitkov. Kupcev je malo in tudi javna roka je bila vzdržljiva. Največje zanimanje je bilo za dolarske papirje, ki so celo nekoliko napredovali. Gibanje tečajev je razvidno iz naslednjih števil:

	24. XI.	30. XI.
2-5% vojna škoda	435.—	435.—
7% investicijsko	100.—	99'50
4% agrarne	54.—	53.—
6% begluške	80.—	79.—
6% dalmatinske	75.—	72'50
6% gozdne	73'25	72'50
7% Blair	89'75	90.—
8% Blair	93'75	95.—
7% Seligman	99'50	99'50
7% stabilizacijsko	96.—	95'50

Na svobodnem deviznem trgu je popustil angleški funt od 215'43 na 214'57. New York je bil ves teden po 55.—, Curih po 1233'18, Pariz po 121'46, Bruselj po 909'47 in Amsterdam po 2918'93.

Nemška klirinška marka je bila ves teden po 14'30. Grški boni so bili po 37—38.

Odlog plačil

je dovolilo kmetijsko ministrstvo ljudski hranilnici in posojilnici v Moravčah za dobo 6 let za dolgo, nastale pred 25. oktobrom 1934. Obrestna mera za stare dolgove se določa na 2%.

Razlika v obračunskem tečaju za Kč

Narodna banka obračunava češke krome po tečaju 150 din = 100 Kč, Zemska banka pa uporablja pri obračunavanju tečaj 66 Kč = 100 din, kar pomeni 151'52 din za 100 Kč. Zemska banka bi morala obračunavati po 66'67 Kč za 100 din, ker drugače so naši izvozniki na zgubi. Tudi ta razlika je eden vzrokov, da trgi naš izvoz v Češko-Moravsko. Zato zahtevajo naši izvozniki, da Narodna banka v Beogradu in Zemska banka v Pragi obračunavata dinarje po istem tečaju.

Devizna direkcija je sklenila, da bo do nadaljnjega intervenirala na domačih borzah na bazi en ameriški dolar je 55 din. Po tem se morajo ravnati tudi zasebni pooblašeni zavodi. Manipulacijske pristojbine Narodne banke za vse devizne transakcije, ki se izvršujejo po borzi, znašajo še nadalje 2-5/100. Poštna hranilnica je dovolila osrednji zvezi hrvatskih kmetijskih združenj v Zagrebu posojilo v višini 24 milijonov din. V jamstvo je zastavila zveza obilgacije za likvidacijo agrarne reforme v severnih krajih.

Špansko gospodarsko ministrstvo je naročilo španskim lastnikom tujih vrednostnih papirjev, da te prodajo na tujih borzah, prejele devize pa nato prodajo španski narodni banki, da bi se njena devizna podloga povečala.

Zloto je z vladno naredbo prenehal veljati kot plačilno sredstvo v krajih, ki so jih anektirali Nemci.

Dolžnosti podjetij pri letalski zaščiti Gradbeno-tehnični predpisi

V smislu uredbe o zaščiti prebivalstva pred zračnimi napadi je izšel obširen pravilnik s podrobnimi navodili o organizaciji posameznih vej te obrambe, o organizaciji odborov in delovnih enot. Pravilnik ima posebne dele za obveščevalno in propagandno službo, za kemično in sanitetno, za gradbeno tehnično in za gasilsko službo. Vsi ti predpisi posegajo globoko v poslovno življenje že v mirnodobnih razmerah, ker se morajo priprave večinoma začeti že prej oziroma takoj.

Takšni predpisi, ki zahtevajo nujna dela, so zlasti gradbeno-tehnični. Gradbeno-tehnična služba te zaščite vpliva predvsem na gradbeno stroko, in sicer že zaradi gradnje zaklonišč, ki jih pravilnik določa za vsako večjo hišo ali podjetje. Pri novih hišah se mora zaklonišče upoštevati že v načrtu, ker se ta sicer ne bo odobrila. S tem se deloma spreminja tudi dosedanja gradbeni predpisi, zakon in pravilniki. Razen tega pa so za to službo pristojni organi notranjega ministrstva, za nadzorstvo pa tudi državnoobrambni inspektorat.

Že v miru je treba — z daniimi sredstvi — zgraditi čim močnejša zaklonišča, ki se pozneje samo še ojačijo. Prva vrsta so navadna zaklonišča — v rovih ali kletih, potem so srednja in končno močnejša, ki morajo zdržati tudi udarec vržene bombe. Gradnja teh zaklonišč je opisana in pojasnjena s tabelami in slikami. Pri večini teh del bo treba imeti zelo mnogo slabejšega gradbenega materiala, pa tudi cementa in železa. Za kletna zaklonišča in še bolj za samostojna je določena vrsta pojojev, ki se morajo upoštevati, da bodo ustrezala zahtevam moderne zaščite.

Med najnujnejša dela spadajo adaptacije kletnih ali pritličnih prostorov za zaščito stanovalcev in ev. zaposlenega osebja. Vdelati je treba nove stene in pa strop iz betona ali ojačenega betona. V ta namen je treba morda ojačiti tudi temelj zgradbe, ker se poveča obremenitev. Ojačitve stropa se izvajajo z gredami ali tračnicami in betonskimi ploščami. Za pregradne zidove se uporabijo posode z zemljo ali peskom in deske. Izdelati je treba hodnike ali galerije in več manjših celic ter priteklin, več izhodov, močna vrata, urediti ventilacijo in še posebej poskrbeti za razsvetljavo in za shrambo raznih zalog. Koliko bo teh zaklonišč in katera se bodo morala povečati, odredi krajevni odbor. Vsaka mestna uprava mora imeti posebej izdelane načrte o gradnji zaklonišč in zahtevati njih izvedbo — tudi v privatnih zgradbah. Če morda nastane potreba, da zasebnik sežida ali poveča zaklonišče tudi za druge, morajo ti povrniti ustrezne izdatke. Uredi se pa lahko zaklonišče tudi za več zgradb skupaj.

Po manjših naseljih se priporočajo kot zaklonišča navadni rovi, ker so najcenejši in se dajo predelati pozneje v globoka zaklonišča, kolikor dopušča teren. Rovi varujejo tudi proti plinom, ker imajo nasip. Za večjo varnost pa je treba pripraviti zlasti v velikih naseljih podzemeljska, nadzemeljska ali kombinirana zaklonišča. Tudi rovi se dajo izdelati v vzpetinah in s posameznimi celicami ter na ravninah z ev. pokritimi vogli. Imeti pa je treba v rovih vedno maske. Izkopati se bodo morali ti rovi že zdaj na vsakem dvorišču. O pravem času se morajo rovi oskrbeti z orodjem in gradivom za popravila.

Samostojna zaklonišča nad zemljo se bodo morala graditi daleč

od zgradb, da jih ne bi ruševine zasule. Mogoče pa je tudi izdelati zaklonišče z naslonitvijo na kako zgradbo, če ne gre drugače. Za samostojna zaklonišča je predpisan ojačeni beton 1'10 m v zvezi s pločevino. Nanje je treba naložiti še rahlejšega materiala več vrst zaradi prožnejše odpornosti. Za posamezne osebe na važnih mestih se izdelajo še posebna zaklonišča, oklopna in specialna. V vseh novih objektih se izvedejo ta dela že skupaj z ostalo gradnjo.

Docela posebni predpisi pa veljajo za večja industrijska podjetja in zlasti še za tista, ki delajo za potrebe vojske. Za večja podjetja je določen tip prostih zaklonišč z dobrim pristopom za delavce oziroma celo v obliki stolpa. Velika zaklonišča morajo imeti oddelke za kopel s prhami, za lekarno in prvo pomoč, za zdravnik, za razne shrambe in potrebščine ter za telefonsko centralo.

Eno zaklonišče se zgradi za do 50 oseb. Zakloni smejo biti v zvezi, toda se morajo dati neprodušno zapreti, vrata zaklonišč morajo biti zavešana z ovlaženimi odeljimi, poskrbljeno mora biti za analizo ter čiščenje zraka in za obveščevalno službo glede napadov in strupov. Mnoge izmed naštetih naprav oziroma priprav se dobe samo v inozemstvu in bodo zato precej drage. Manj komplicirane so naprave za dovajanje kisika.

Razna zunanja dela

Poleg dela pri zaklonišču je računati že sedaj z zunanjimi deli, ki se bodo v primeru zračnih napadov zelo pomnožila, kar velja posebno za odstranjevanje ruševin, obnavljanje važnih zgradb in za gasilna dela. To vprašanje je rešeno z ustanovitvijo posebnih čet iz tistih moških delozmožnih oseb,

ki niso določene za vojaško službo ali pa iz tistih, ki so zaradi važnosti podjetja vojaščne proste. Iz vsake enote z 10 takimi osebali se že lahko oblikuje deseterina, nadalje vod in končno četa in bataljon. Poveljevanje nad temi četami je prepuščeno voditeljem podjetja. Strokovnjaki se vodijo v evidenci posebej. Seznane pa morajo vsa podjetja sestaviti že zdaj, da jih pozneje samo po potrebi spreminjajo. Vpisati se smejo tudi tuji strokovnjaki.

Oddelki teh čet se bodo imenovali po podjetju samem. Že zdaj pa morajo imeti vsa podjetja pripravljenega dovolj orodja tudi za ta popravljala dela in osebje se bo moralo pripravljati z vajami na službo protiletalske pasivne obrambe. Zensko osebje se sme uporabljati samo za kemično in sanitetno službo, zato v seznamu ni treba poimenskih navedb. Toda nobena oseba v podjetju ne sme ostati brez vloge pri teh obrambnih delih in zato je treba pošiljati vsako leto številčne preglede že v mesecu aprilu. V vsakem podjetju se mora izvesti nato še specialna porazdelitev osebja za notranjo — kemično in sanitetno službo ter za gasilna dela, in za vsa ta dela se mora oskrbeti podjetje s potrebnim orodjem in materialom.

Pripomniti je, da se pri teh raznih poslih mora upoštevati tudi stroka osebja. Uradniki in nameščenci se vodijo zato v še posebni evidenci. Za industrijska podjetja pa določa pravilnik tudi še obveznost, da imajo v zalogi dovolj rezervnih delov in surovin za normalno poslovanje ali porabo v produkcijskem procesu. Podjetju, ki ne bi moglo dela nadaljevati, se bo v vojnem času odvzelo tudi vse osebje in eventualno dodelilo na druga mesta in druga podjetja.

Položaj detaljne trgovine v Nemčiji Nelegalna trgovina raste

»N. Zürcher Zeitung« je objavila daljši članek o stanju detaljne trgovine v Nemčiji. Iz članka posnemamo.

Narodnosocialistični program tako imenovane bojne dobe je vseboval tudi geslo podpiranja samostojne trgovine in obrta ter izločitev veleblagovnic, ker so bile te večinoma v židovskih rokah. Zarazicijo veleblagovnic je tudi odpadel plemenski vzrok za preganjanje veleblagovnic. Zaradi tega tudi tega boja ni več.

V zadnjih letih se je popolnoma spremenila politika oskrbe prebivalstva s konsumnimi predmeti. Zaradi stalno rastoče proizvodnje oboroževalne industrije je sicer potrebna moč prebivalstva narasla, zmanjšala pa se je oskrba prebivalstva z življenjskimi potrebščinami. To se je pokazalo tudi v detaljni trgovini ter je padel indekso prodaje od 100 v l. 1928. na 95'2 letos. Pomanjkanje potrošnega blaga je že pred sedanjo vojno povzročilo, da so postale mnoge samostojne trgovine nesposobne za nadaljnji obstoj. Deloma je bil vzrok tudi v tem, ker so v zadnjih letih krize mnogi brezposelni delavci in nameščenci odprli trgovine, upajoč, da si bodo mogli na ta način ustvariti existenco. To je dalo narodnim socialistom ugodno priliko, da so prečistili trgovska podjetja. Samo v Berlinu je bilo pri tej priliki več ko 10.000 trgovin zaprtih. Njih lastniki in člani njih rodbin pa so bili zaposleni v oborožitveni industriji,

stavbeni stroki ter v državni upravi.

Po izbruhu vojne so postale zaradi pomanjkanja blaga mnoge trgovine nerentabilne. Dodelitev blaga se je omejila, cene so prišle še pod strožjo kontrolo in promet je padel, dočim so se mogli redni izdatki le počasi ali pa sploh ne reducirati. Posebno težaven je postal položaj za trgovine s specialnimi predmeti ali s takšnimi, ki so se uvažali, kakor trgovine s kolonialnim blagom, delikatesami in luksuznimi predmeti. Včasih so se poskušali rešiti lastniki trgovine na ta način, da so začeli prodajati druge predmete, kar pa se je večinoma končalo s popolnim neuspehom. Mnoge firme so zaradi tega prišle v plačilne težave in med njimi tudi nekatera velika podjetja.

Trgovina s predmeti prve življenjske potrebe je še v nekoliko boljšem položaju. Ker se novi predmeti proizvajajo v manjši meri in se v manjši meri dajejo tudi v prodajo, se vedno bolj širi prodaja iz druge roke. Tako se je trgovina z rabljenimi avtomobili zelo razvila. Predvsem pa z malimi avtomobili, ki potrebujejo le malo bencina. Za velike vozove ni nobenega zanimanja. Da se prepreči zlorabe, so bile za male avtomobile predpisane maksimalne cene. Povpraševanje po pohištvi je tudi še vedno zelo veliko. Novo pohištvo se izdeluje le v neznatni meri. Posebno iskane so postelje z vso posteljino. Celo po

Tako dober tek vzbuja

naravna Rogaška slatina, da so se po zgodovinskih podatkih prebivalci okolice za časa lakote v 30letni vo ni izogibali, piti to vodo, ker jim je povzročila prevelik tek.

klavirjih je povpraševanje veliko ter je bilo v zadnjem letu prodanih 18.000 starih in 12.000 novih klavirjev. Največje pa je povpraševanje po rabljenem tekstilnem blagu. Živahen je promet tudi z gospodinjskimi in pisarniškimi stroji, fotografičnimi in radijskimi aparati, gramofonskimi ploščami itd.

Posebno poglavje tvori nelegalna trgovina. Posebnost vseh gospodarstev z državnim dirigiranjem proizvodnje in konsumja je v tem, da blago v časih pomanjkanja popolnoma zgine s trga. V Nemčiji se je zaradi ogromne oboroževalne proizvodnje ter nalaganja velikanskih zalog živil in življenjskih potrebščin že v zadnjih letih pokazalo znatno pomanjkanje blaga. Poleg tega je bil dovoljen uvoz le z ozirom na potrebe države. Vedno večji obtok denarja je tudi povečal povpraševanje po blagu. Vsi ukrepi, ki so se izdali, da bi se preprečil dvig cen in skrivanje blaga, so bili v praksi brez učinka. Blago je zginilo s trga in se je po višjih cenah zopet pojavilo na črnem trgu. Kdor je hotel dobiti blago, ga je moral plačati po višji ceni. Policija je sicer vse take kupčije strogo preganjala in mnogi so bili obsojeni tudi v ječo, toda vsa nelegalna trgovina je postala tako splošna, da so postale vse policijske odredbe brez učinka.

Uvedba kart je povzročila nov val nakupovanja. Najprej so nakupovali ljudje blago, čigar prodaja je bila racionirana, nato pa sploh vse blago, tudi takšno, ki ga nikdar niso mogli potrebovati. Finančni razlogi pa so kaj kmalu te brezmišne nakupe ustavili in sedaj se omejujejo nakupi prebivalstva na blago, katerega racioniranje se pričakuje. Kot primer naj navedemo, da je v par dneh izginil iz trgovin ves rum, ker se je slišalo, da se bo rum zasegel za vojsko.

Po izbruhu vojne je črna trgovina postala težavnejša in riziko se je povečalo. Zato pa so se dvignile tudi cene v črni trgovini. Tako se ponuja danes za funt kave (pol kilograma) že 15 do 20 RM, za damske nogavice do 10 RM, za eno gos do 30 mark in tudi več. Prav tako so silno narasle cene za milo, ki ga zelo primanjkuje, jajca, čokolado, kakav in razne druge predmete.

Zakup velikoprodaje tobaknih izdelkov in cigaretnega papirja

Navedene velikoprodaje za čas od 1. aprila 1940 do 31. marca 1945 se oddajo z licitacijo v zakup dne 21. decembra 1939 ob 11. uri dopoldne. Za oddajne okoliše 1—9 bo taka licitacija pri Tobačni tovarni v Ljubljani. Pogoji za to licitacijo M. Br. 23034/IV—1939 se morejo osebno dobiti tudi pri Tobačni tovarni v Ljubljani proti plačilu takse din 20— v kolku, ki se nalepi in uniči na pogojih. S pogoji se prejme tudi en izvod tiskane ponudbe. Ako se pogoji naročijo pisмено, je poleg takse din 20— priložiti še din 6'50 v poštih znamkah za odpremo pogojev po pošti v priporočenem pismu. Objava za licitacijo je nabita tudi na občinski deski. Zbornica za TOI v Ljubljani opozarja na to licitacijo vse interesente.

Zunanja trgovina

»Jugoslovenski čelik« zviša glavnico

V četrtek je bil občni zbor d. d. Jugoslovenski čelik, ki je skoraj 100% v rokah države. Izvoljena je bila nova uprava, v kateri pa ni niti enega Slovenca, kar za veliko vsedržavno podjetje gotovo ni pravilno. Občni zbor je sklenil, da se zviša delniška glavnica za 200 na 800 milijonov. Tudi to zvišanje bo šlo na račun države.

Učni tečaji za obrtnike v Mariboru

Poslovalnica Zavoda za pospeševanje obrta Zbornice za trgovino, obrt in industrijo zbira prijave za naslednje učne tečaje, ki se bodo v kratkem začeli v Mariboru: za knjigovodski tečaj, mojstrska izpitna predavanja, tečaj za avto-geno varjenje, Šauerjev krojni tečaj in risarski tečaj za mizarje. Prijavitelj se je v pisarni poslovalnice v Mariboru, Vetrinjska ul. 11/I dopoldne med uradnimi urami. V poslovalnici se dobe vsa potrebna pojasnila.

Nemško-turška trgovinska pogajanja zadevajo na težkoče

V nasprotju s prvotnimi vestmi se sedaj poroča, da potekajo nemško-turška trgovinska pogajanja neugodno. Nemci očitajo Turkom, da so samo oni krivi neugodnega razvoja pogajanj, ker zahtevajo od Nemcev tudi dobave takšnih predmetov, ki jih Nemčija ne more dobiti in ki Turkom vrhu vsega niso niti potrebni. Na drugi strani pa da je pripravljena Turčija prodajati Nemcem le predmete, ki ji niso potrebni. Vendar pa v Berlinu še vedno mislijo, da bo mogoče vse težave premagati in pogajanja uspešno zaključiti.

Finančni minister je dovolil uvoznemu odboru pri Narodni banki, da more dovoliti 100% kompenzacije domačim podjetjem, ki uvažajo industrijske surovine iz deviznih držav in izvažajo lastne proizvode, tudi če so ti izdelani iz domačih surovin.

Zavod za pospeševanje zunanje trgovine plačuje izvoznikom prašičev v Nemčijo za svinje vrste A 11-80, za vrste B 11-50 in vrste C 11-30 din.

Narodna banka je predpisala, da se morajo pri izvozu v klirinške države uporabljane vreče vrniti v 40 dneh.

Vatikan bo nakupil v naši državi 50 vagonov moke, ki jo bo plačal z dolarji.

Romunska vlada je prepovedala prodajo trgovskih ladij v tujino. Prepoved velja tudi za ladje rečne plovbe.

Angleška in francoska transportna podjetja so najela vse romunske vlačilce in ladje na Donavi in v Črnem morju za dobo enega leta, da bi s tem onemogočila vsak prevoz blaga iz Romunije v Nemčijo.

Romunska proizvodnja nafte bo letos dosegla 6,5 milijona ton. Dnevna proizvodnja je sedaj narasla na 18.000 ton.

Letošnja žetev tobaka v Turčiji se ceni na 35 milijonov kg, od tega 12 milijonov kg prvovrstne kakovosti. Zaloge iz lanske žetve znašajo še 5,5 milijona kg.

Turški tisk poroča, da je bil dovoljen izvoz 3 milijonov kg volne iz Turčije v Sovjetsko Rusijo še preden je bila izdana splošna prepoved izvoza volne. Ta volna se je že začela izvažati.

Turški trgovinski minister je dovolil svoboden izvoz graha, fižola, leče, oljčnega olja, konserv, živine in kož v države, ki plačujejo z de-

vizami in s katerimi ima Turčija sklenjene trgovinske pogodbe na podlagi kompenzacij.

Italijanska nacionalna družba za sintetični bencin je postavila dve tovarni, ki sta že začeli obratovati.

Britanska vlada je dovolila, da se izvozi iz Avstralije v Ameriko za 10 milijonov funtov volne. Od izbruhov vojne je bil iz Avstralije vsak izvoz volne izven angleškega imperija prepovedan.

Zbiranje starega železa

V trgovinskem ministertvu je bila konferenca zaradi oskrbe kovinske industrije s surovinami. Konferenci je predsedoval pomočnik trgovinskega ministra dr. Sava Obradović. Poleg zastopnikov resornih ministrstev so bila na konferenci zastopana tudi naša glavna kovinska trgovska in industrijska podjetja.

Ker tvori železo 90% naše kovinske proizvodnje, se je razpravljalo tudi predvsem o železu, zlasti pa še o starem železu, ki ga je v državi mnogo, a njegovo zbiranje dosedaj še ni organizirano. Konferenca je zato poudarila potrebo, da se zbiranje starega železa organizira na široki podlagi. Dosedaj so zbirali staro železo samo nekateri trgovci, a še teh ni bilo veliko. Zato je tudi bilo to zbiranje le bolj slučajno in zato so bili tudi rezultati tega zbiranja zelo skromni. Ker pa je staro železo za naše železarne neobhodno potrebno, je konferenca naglasila, da bi se k zbiranju starega železa morale pritegniti tudi šole in nacionalne organizacije. Zlasti bi

se moglo dobiti mnogo starega železa na bojiščih v južni Srbiji. Seveda bi morali tu sodelovati strokovnjaki, ker je še vedno nevarnost, da bi mogli topovski izstrelki eksplodirati.

Konferenca je nadalje razpravljala o nabavi surovega železa v tujini, nato pa tudi o postavitvi novih visokih peči, da bi se mogla povečati količina železa, ki bi se dobila iz naše železne rude.

Tudi o cenah starega železa je razpravljala konferenca. Konferenca je sklenila, da bi se morale cene za staro železo maksimirati, in sicer po vrstah železa. Nadalje je razpravljala konferenca o nabavi koksa. Nemčija dosedaj ni mogla izpolniti svoje obveznosti glede dobave onih količin koksa, ki bi bile potrebne naši industriji.

Končno je konferenca sklenila, da se ustanovi posvetovalni odbor za vsa vprašanja, ki se tičejo kovinske industrije. Člani tega odbora naj bi bili zastopniki zainteresiranih ministrstev in javnih ustanov ter delegati Zveze kovinske industrije Jugoslavije.

Povpraševanja po našem blagu v tujini

573 — Curih: seno in slama,
574 — London: konzerve vseh vrst,

575 — Zagreb: meso, paradižniki in ribe v konzervah ter sir za izvoz v Egipt in Palestino,

576 — Valletta (Malta): zastopniška firma bi želela prevzeti zastopstvo večjih jugoslovanskih izvoznikov, ki se zanimajo za tamkajšnji trg,

577 — Ulm a. D.: med čebel, paradižnikov pire,

578 — Trenčín (Češko-Moravska): zdravilne rastline in seme, na posebne vrste za tvornice likerjev,

579 — Nice (Francija): konji za klanje, pekmez, bel fižol, goveje meso, svinjsko in ovčje meso, mesne konzerve, otrobi, surove kože drobnice, žitarice (ječmen in oves),

580 — Thun (Švica): posušene korenine enciana, močno žganje iz višenj, slivovica (70%),

581 — Hamburg: svinjska mast, salo, med, oljčno olje, meso in mesne konzerve,

582 — Appenzell (Švica): pšenica slama svetle barve,

583 — Teplitz-Schönau: ponuja se zastopnik za sudetsko ozemlje in za Češko-Moravsko za naslednje proizvode: vse vrste sadja in povrtnine, konzerve iz njih, pekmez, stročnice, klobase, meso in mesne konzerve, slanino, mlečne proizvode, ribe, sardele, ribje konzerve, vino, žitarice in živalsko krmo,

584 — Pariz: naš rojak z dolgoletno trgovsko prakso išče zastopstvo naših izvoznikov lesa in gozdnih proizvodov, zdravilnih in industrijskih rastlin, živil,

585 — London: fižol, grah, deljivo seme in trave,

586 — Hamburg: sardine v olju, sadje, rude,

587 — Metz: stročnice (ponudbe z vzorci),

588 — Hamburg: zastopnik želi posredovati med nemškimi in jugoslovanskimi proizvajalci in kupci. Zlasti dela s stroji, železom, orodjem in podobnimi predmeti,

589 — Montevideo: klobučevina in cigaretni papir,

590 — Dunaj: paprika,

591 — Hamburg: ponuja se zastopnik za ribje konzerve, suho in sveže sadje, vino, začimbe, klavnične proizvode, krzna, kože, surove oz. od drobnice, oljčno olje in druga olja,

592 — Beyrouth: papir vseh vrst, predelane kože, pribor za uniforme kakor: gumbi, pasovi itd., tkanine: bombažne in volnene, grah, sočivje, bel fižol, povrtninske konzerve, stavbeni les, vezane plošče,

593 — Campello sul Clitunno (Italija): mlo,

594 — Izmir (Turčija): ponuja se zastopnik za tamkajšnji trg, zlasti našim tvornicam kemičnih proizvodov ter steklenega blaga in emalirane posode,

595 — New York: koža divjačine,

596 — Hamburg: oljčno olje,

597 — Bruselj: ribje in druge konzerve,

598 — Rim: rezana jelovina za izvoz v Albanijo,

599 — Praga: testenine,

600 — Thessaloniki: ponuja se zastopnik za razne proizvode, ki bi se mogli uvoziti v Grčijo,

601 — Zeneva: zastopniška firma išče zvezo z našimi izvozniki suhih gob,

602 — London: kavčukasti proizvodi,

603 — New York: trg. agent za uvoz in izvoz išče zvezo z našimi uvozniki in izvozniki podjetji, ki delajo z Združenimi državami Severne Amerike,

604 — Hamburg: kazein,

605 — Bombay: ponuja se zastopnik za Indijo za kemične proizvode, lesene izdelke, tekstilno blago, papir, izdelke iz železa itd.

Interesenti naj se za naslove obrnejo na »Obaveštajni osek Zavoda za unapređenje spoljne trgovine« Beograd, poštni predal 818 in naj navedejo pri tem številko povpraševanja ter kraj, na katera se nanaša.

Doma in po svetu

Predsednik vlade Dragiša Cvetković je prišel v Zagreb, kjer se je udeležil slovesne izročitve v promet velikega mostu čez Savo. Novi most je dolg 220 m in 9 m širok. Veljal je okrog 9 milijonov din.

Dr. Krnjević je izjavil, da je hrvatski narod na volitve pripravljen in more iti na volitve že jutri. Nekateri politični činitelji v Beogradu pa so mnenja, da sedanjí čas ni primeren za volitve. Predsednik dr. Maček pa je mnenja, da je bolj pravilno, če se gre tudi v sedanjih razmerah v volitve, kakor pa da se te venomer odlašajo. Dr. Krnjević je izjavil, da je prepričan, da bo stališče dr. Mačka tudi zmagalo.

V Mariboru se je ustanovil slovenski akcijski odbor SDS, ki naj postane po mariborskem »Večerniku« poleg Slovenske kmetoskodelavske stranke podlaga za koncentracijo demokratičnih sil v Sloveniji. Člani akcijskega odbora so med drugimi: odvetnik dr. Šnuderl, lekarnar Ciril Maver, trgovec Jakob Perhavec, ravnatelj Stanko Detela, meščanskošolski ravnatelj v p. Drago Humek, novinar Radi-voj Rehar, dr. Cazafura in drugi. Istočasno je začel izdajati mariborski »Večernik« posebno ljubljansko izdajo lista.

V nedeljo je bila izredna skupščina Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu, da se spremeni njeno ime v Hrvatsko akademijo znanosti in umetnosti. Skupščina je bila tajna in novinarji na sejo niso imeli dostopa. Sprememba imena je bila sklenjena.

Za finančnega direktorja v Ljubljani je bil imenovan višji finančni svetnik Josip Mozetič.

V Gornjem Milanovcu so bile velike vojaške svečanosti v prslavo 25letnice znamenite rudniške ofenzive.

Komisar zagrebske občine je odredil, da se morajo v treh dneh popisati vse zaloge živil.

Vsi mestni nameščenci v Zagrebu bodo dobili božičnico in posebno podporo za vsakega otroka, če imajo manj ko 2000 din mesečne plače.

Upravni odbor naše največje papirne družbe »Jugoslovanskega Lloyd« je sklical izredni občni zbor, ki naj sklene zvišanje delniške glavnice.

Tekstilna industrija »Dunav« v Somboru se bo preselila v Zemun. Podjetje je bilo ustanovljeno leta 1936. Lastnika podjetja sta Erna Monitilo in Munjo Nussbaum. Tvornica izdeluje tkanine iz umetne svile in iz bombaža.

Naš parnik »Lovčica« je odvedla angleška torpedovka na Malto. Parnik je potoval v Črno morje. Kakšno blago je imel natovorjeno, ni znano.

Na vzožju Velebita je začel v smeri proti Gračacu obratovati nov premogovnik, ki daje zelo dober premog.

45 nameščencev tvornice Baťa v Vukovaru je odpotovalo v Južno Afriko, kjer se bo odprla podružnica Batine tovarne.

Ameriški listi odločno zahtevajo, da se Finski hitro in odločno pomaga.

Razstava nemške knjige bo 9. t. m. slovesno otvorjena v Beogradu v muzeju kneza Pavla.

Papeški nuncij v Berlinu je imel dolg razgovor z nemškim zunanjim ministrom v. Ribbentropom. Kakor zatrjujejo, bo nuncij v kratkem sprejet tudi od Hitlerja.

Večina univerzitetnih profesorjev na univerzi v Krakovu je bila aretirana in prepeljana v koncentracijsko taborišče.

Češki komunisti šmeral in tovariši, ki so emigrirali v Rusijo, se vračajo sedaj v Prago v smislu sovjetsko-nemškega dogovora.

1.700.000 goldinarjev velja Nizozemsko vsak dan mobilizacija, pri čemer pa izredni izdatki niso niti vračunani. Vojno ministristvo zahteva zato od parlamenta nove kredite.

Francosko vojno poročilo pravi, da je neki francoski rušilec z uspehom napadel neko nemško podmornico.

Angleži poročajo, da so v zadnjih dveh dneh potopili 3 nemške podmornice.

Angleži so dosedaj zaplenili 16 nemških ladij s skupno tonažo 59.754 ton, Francozi pa 3 ladje s 16.122 tonami. Potopljenih pa je bilo nemških ladij s skupno tonažo 69.425 ton.

Sovjetski napad na malo Finsko je izzval po vsem kulturnem svetu velikansko ogorčenje. Smešno je, da bi 3 in pol milijona Fincev moglo ogroziti 180 milijonsko Sovjetsko Rusijo. Samo Nemčija poudarja, da so zahteve sovjetrov upravičene, ker da so vojaška oporišča, ki jih zahtevajo sovjeti, za Rusijo življenjskega pomena.

Ministrski predsednik Chamberlain je izjavil v spodnji zbornici, da britanska vlada globoko obžaluje novi napad na majhen in neodvisen narod. Angleška vlada je tolo pozdravila posredovalno akcijo ameriškega drž. tajnika Hulla. Od sovjetske vlade še nima nikakih obvestil. Ko je hotel govoriti komunistični poslanec Gallacher, mu drugi poslanci niso pustili govoriti.

Odpor finskih čet je mnogo močnejši kakor pa so pričakovali sovjetski generali. Važno pristanišče Pečengo so Finci znova zasedli. Vrhovni poveljnik finskih čet maršal Mannerheim je izjavil, da se bodo Finci borili do zadnje kaplje krvi.

Tudi na morju je že prišlo do bojev. Potopljena je bila ena sovjetska ladja, ki je bila zadeta od finskih obrežnih baterij. Tudi neka finska vojna ladja se je potopila. Mornarji so se skušali rešiti s plavanjem, pa so streljali na nje sovjetski letalci s strojnimi. Nadalje se poroča, da je bila moderna sovjetska križarka »Kirov« težko zadeta in zelo poškodovana, vendar pa se je mogla še z lastno močjo umakniti iz bojne črte.

Sovjetsko vojno poročilo leningradskega vojaškega okrožja poroča, da sovjetska vojska na vsej črti uspešno prodira. Sovjeti poročajo nadalje, da so sestrelili 10 finskih letal, dočim da so sami izgubili le dve letali.

Na Švedskem, Norveškem in Danskem so se mnogi prijavili kot prostovoljci v finsko vojsko. Fini v Ameriki so začeli organizirati finske legije.

Na Krimu so bili po sovjetskih vesteh odkriti novi vreli nafte. Njena kvaliteta je baje zelo dobra. Vreli dajo po 30 do 50 ton nafte na dan.

Nizozemski in belgijski izvoz bo šel skozi italijanska pristanišča

Zadnje dni sta Belgija in Nizozemska dirigirale več pomembnih pošilk skozi italijanska pristanišča, od koder bodo poslane v druge države. Italijanski strokovnjaki pravijo, da je prevoz skozi Italijo cenejši in hitrejši, ker so pomorske tarife sedaj zaradi pomorske vojne silno povečane. Poleg tega pa pride blago po kopnem v italijanska pristanišča v 6 dneh, dočim bi po morju prišlo šele v osmih. V Rimu trde, da bodo skušale tudi baltičske države pošiljati svoj izvoz skozi Italijo.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 29. novembra objavlja: Ukaz o imenovanju senatorjev — Uredbo o emisiji občinskih posojil — Uredbo o 1% nem prispevku za narodni invalidski fond — Uredbo o preskrbi državne obrambe z rudarskimi in topilniškimi proizvodi — Uredbo o omejitvi prodaje tekočega goriva in prometa z motornimi vozili — Spremembo točke 2. odločbe št. 6789/IV—1035, glede izvoza orehovega lesa — Prodajne cene bencinske mešanice — Dopolnilni zapisnik k pogodbi o trgovini in plovbi med kraljevino SHS in Italijo — veljavnost — Pravno pomoč v civilnih in trgovinskih stvareh med kraljevino Jugoslavijo in Nemčijo.

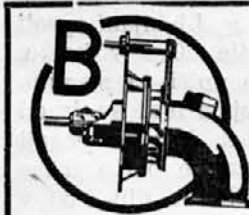
Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja. Prof. inž. Friderik Degen:

Trinadstropne stanovanjske hiše so naprodaj. Poizve se pri Kmet-ski posojilnici v Ljubljani.

BENEŠKI JARMENIKI

KOMPLETNE ŽAGINE OPREME
VODNE TURBINE, TRANSMISIJE

STROJNO PODJETJE ING. BORŠTNAR
LJUBLJANA-ŠIŠKA, JERNEJEVA C. 18 TEL. 45-60